

**KLÍČ KE CVIČENÍM
Z ČÍTANKY 3 (33-65)
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM
3. VYDÁNÍ**

Nakladatelství Nová škola – DUHA
www.novaskoladuha.cz

Strana 4

1. **Vysvětlete, co znamená vyjádření „na léto jde stáří“.** Září je třetí měsíc léta, blíží se jeho konec (ten připadá u nás většinou na 22. 9.); když ho přirovnáme k lidskému životu, jde v září na léto stáří.
2. **Za pomoci básně řekněte, které dva druhy ovoce se sklízají na podzim.**
Švestky, jablka.
3. **Jak poznáte z obrázku, že „slunce září malátně a s únavou“?** Slunce zívá.
4. **V básni vyhledejte rýmy.** – září – stáří, září – září, (pozn.: únavou – hlavou; pro žáky těžší dvojice, protože se zvukově shodují konce slok), žáci – práci, žáci – ptáci, modrají – po kraji, sládnou – chladnou, nití – chytí.

Strana 5

1. **Řekněte datum, kdy končí léto a začíná podzim. Co je na tomto dni zvláštního?**
Obvykle 23. září (někdy 22. 9.)
2. **Víte, co je pranostika?** Ustálená věta, která vyjadřuje předpověď počasí nebo nějakou životní zkušenost. **Vysvětlete lidové pranostiky z textu.** *Teplé září – ovoce a vínu se daří.* – Když je v září teplo, dobře se daří dozrávat ovoce a vinné révě. *Panny Marie narození – vlaštoviček rozloučení.* V době kolem 8. září, svátek narození Panny Marie, se s námi „loučí“ vlaštovky a odlétají do teplých krajů. *Svatý Václav tady – sklízí hady.* – Kolem dne 28. září, svátek svatého Václava, se na zimu schovávají do úkrytu hadi a jiní živočichové.
3. **Kterou část roku označujeme jako babí léto? Ověřte.** Několikadenní slunečné, teplé, nedeštivé a málo větrné období na konci září či začátku října, tedy začátek podzimu. Označení vzniklo podle volně se vznášejících pavučinek, které se leskly na slunci stříbřitě jako „babské“ či „babí“ vlasy.

Strana 7

1. **Kdo dává podle článku vlaštovkám telefonicky povel, že mají odletět do teplých krajů?** Slunce.
2. **Víte, co je pomluva?** Nepravdivá, špatná zpráva o někom. **Proč není pěkné někoho pomlouvat?** Např. můžeme někoho nespravedlivě očernit a ublížit.
3. **Za pomoci textu vysvětlete, kdo je klepna.** Ten, kdo pomlouvá.
4. **Co vlaštovka utěrce vyprávěla?** O jižní zemi za mořem, kam chtěla utěrka letět.
5. **V textu najděte větu, která se hodí k obrázku na této straně.** „Sednu si tady vedle tebe na šňůru a budu ti vyprávět o té jižní zemi, než si trochu odpočineš a uschneš.“

Strana 8

1. **Zkuste vymyslet, jaký dým může přinášet srpnový vítr. Zdůvodněte.**
Spalovaného listí; na podzim se hrabe spadané listí a pálí se.
2. **Co se stalo s drakem v básni?** – Zamotal se do drátů elektrického vedení.

Strana 11

1. **Za pomoci názvu knihy, ze které je úryvek, řekněte, kdo je vypravěčem příběhu.** Bořík.

2. **Jak se jmenují čtyři kamarádi – hlavní hrdinové knihy?** Bořík, Čenda, Mirek, Aleš.
3. **Proč si Aleš myslel, že se Čenda zbláznil?** Čenda si myslel, že tygrem myslí Aleš šelmu, ne štěně, které se jmenuje Tygr.
4. **V jaké chvíli začalo štěně štěkat?** Ve chvíli, kdy Bohoušek vyprávěl o tom, jak se o prázdninách seznámil s velkým bílým psem jejich známého. **Co si paní učitelka o tomto štěkotu myslela?** Že štěká Bohoušek.
5. **Proč propukla ve třídě panika?** Protože Čenda řekl, že je ve skříni Tygr.
6. **Přečtěte větu, kterou Mirek děti ve třídě uklidnil.** „Je to štěně a jmenuje se Tygr, paní učitelko.“
7. **Je vhodné darovat někomu živé zvíře bez předběžného souhlasu? Zdůvodněte.** Ne, nevíme, zda se bude moci o zvíře vhodně postarat atd.
8. **Je spravedlivé, že kluci nemají Bohouška v oblíbě jen kvůli jeho snaživosti?** Ne. Dále individuálně, např.: není špatné se ve škole přihlásit, známe-li odpověď na učitelovu otázku, snažit se mít dobré známky a moci se dostat díky tomu na školu, kterou bychom rádi studovali a jsou na ni například náročné přijímací zkoušky; že je někdo ve škole snaživý, neznamená to např., že nemůže být dobrý kamarád, pomoci nám, když potřebujeme.

Strana 13

1. **Znáte knihu, ze které je ukázka? Víte, kdo je Pan Nilson, o kterém se mluví v textu?** Opička.
2. **Co přimělo Pipi k rozhodnutí vydat se do školy?** Chtěla mít prázdniny.
3. **Splnila se Tomymu a Aničce představa o tom, jak si s Pipi budou hrát po cestě do školy?** Nesplnila.
4. **Chovala se Pipi při vstupu do třídy správně? Svůj názor zdůvodněte.** Ne.
5. **Vysvětlete, o jakém početním úkonu mluvila Pipi při vstupu do třídy.** O násobení (násobilce).

Strana 14

1. **Co je hlavním tématem hodiny prvouky? Voda. Zkuste říct, co o tomto učivu víte.** Individuálně.

Strana 16

1. **K jakému kouzlu ve třídě došlo?** Začala téct voda a nepřestávala, až byl z podlahy náraz bazén.
2. **Proč stál Aleš na židli?** Protože neuměl plavat. **Proč stála na židli paní učitelka?** Protože měla nové boty.
3. **V jakém skupenství voda byla a v jaké další se proměnila?** V kapalném, proměnila se v pevné, pak v plynné.
4. **Kdo a proč zajistil dětem teplý čaj?** Ředitel. Aby děti nenastydly.
5. **Jakou podobu měla voda, když se děti vrátily do třídy? Podobu obláčků. Jaké to je skupenství?** Plynné.

1. **Za pomoci článku jmenujte tři skupenství, ve kterých se vyskytuje voda.** Pevné, kapalné a plynné.

Strana 17

1. **Je uvedený text próza, nebo báseň?** Báseň.
2. **Co znamená obrat „plavat v učení“? Nevládat učivo. Jde o skutečné plavání?** Ne.
3. **Zopakujte si, co je rým.** Rým je shodné zvukové zakončení dvou veršů. **Vyhledejte v básničce dvojice slov, která se rýmují.** Mareš – plaveš, řece – přece, češtiny – dy-ty-ny.

Strana 18

1. **Co jsou „zelené bochánky“, o kterých se mluví v básni?** Mech.
2. **K čemu jsou dobré kolouškoví bačkůrky z mechu?** Aby nikdo neslyšel jeho kopýtka při pohybu.

1. **Řekněte, jak se nazývají rodiče koloucha.** Jelen a laň.
2. **Jmenujte dalšího lesního živočicha, který je jelenovi podobný. Jak se nazývá jeho mládě?** Srnec (obecný) a mládě se nazývá srnče.
3. **Vysvětlete, co je tuň. Svoje vysvětlení ověřte.** Prohlubeň malých rozměrů se stojatou vodou; většinou v lese a mívá větší hloubku.

Strana 19

1. **Kde borina divá žije?** Hlavně v borovicových hájích a na vyprahlých skalnatých stráních, zimu tráví ve kmenech starých borovic. **Podle čeho tedy dostala svoje jméno?** Borina podle borovice; divá od slova divoženka.
2. **Za pomoci článku určete, jaké prostředí vyhovuje borovicím.** b) suché
3. **Rozhodněte na základě článku: Je to pravda?**
 - a) Borinu můžeme vidět obvykle za horkého dne. **ano** – ne
 - b) Borina je aktivní i v zimě. **ano** – **ne**
 - c) Borina je velmi čistotná a nesnese na sobě žádné částičky. **ano** – **ne**
4. **Je uvedený text próza, nebo báseň?** Próza.
 1. **Mezi jaké stromy patří borovice?** Jehličnany.
 2. **Co jsou jehlice, které vyrůstají na jehličnatých stromech?** b) druh listu.
 3. **Které další jehličnaté stromy znáte? Který z nich na podzim opadá?** Např.: smrk (ztepilý), jedle (bělokorá), modřín (opadavý) – ten opadá na podzim.

Strana 21

- 1. Za jaké podmínky jsou ochotni hnědí koloušci s bílým kolouškem kamarádit?** Jestliže bude vypadat jako oni, hnědí koloušci. **K čemu ho proto přinutíli?** Vyválet se v bahně.
 - 2. Jak se vám líbilo, že hnědí koloušci přiměli bílého, aby vypadal stejně jako oni? Jak byste se v takové situaci cítili vy?** Individuálně.
 - 3. Řekněte, co rodiče kolouškovi přikázali a jak mu jeho odlišnost vysvětlili.** Měl se jít proběhnout do potoka, aby si smyl bahno. Řekli mu, že příroda dobře zařídila, aby byla pestrá a rozmanitá, že je to ve prospěch všech.
-
- 1. Co mají společného živočichové, kteří jsou v textu vyznačeni velkým písmem?** Žijí v lese.
 - 2. Jmenujte další zvířata, která žijí v lese.** Např.: srnec (obecný), prase (divoké), kuna (lesní), chrobák (lesní), káně (lesní), zmije (obecná).
 - 3. Vysvětlíte, co znamená, když některá zvířata žijí v oboře. Vysvětlení ověřte.** Žijí v ohrazené lesní ploše určené pro chov zvířat.

Strana 23

- 1. Zopakujte všechny názvy mravenčích děťátek od vajíčka po nového mravence.** (Vajíčko) – červíček neboli miminko – mrně – červíček neboli škvrně – kuklínek – mravenec.
 - 2. Ve které části vývoje mravenčí děťátka jen spí?** Když se z kuklínek stávají mravenci.
 - 3. Co má za úkol vládkyně mraveniště?** Snášet vajíčka.
 - 4. Co se stane se škvřatou poté, co je chůvička zabalí do plínek?** Stanou se z nich kuklínci.
-
- 1. Kdo je zakladatelem mraveniště a co důležitého v novém mraveništi udělá?** Královna, která nejprve postaví základ mraveniště – komůrku, kterou zevnitř zazdí dvířky a naklade vajíčka.
 - 2. Z čeho mravenci stavějí svoje mraveniště?** Z hlíny, větviček, jehličí, stébel a kůry.

Strana 25

- 1. Které dvě houby jsou v našich lesích nejjedovatější?** Muchomůrka zelená a muchomůrka bílá.
- 2. Jaká houba děti provází a jaké je její jméno?** Holubinka.
- 3. Proč asi holubinka odmítla ochutnat lektvar, který vařily muchomůrky zelené?** Protože do něj přidává smrtelný jed.

1. **Dokážete určit, které druhy stromů převažují v „doubí“?** Duby.
2. **Které z uvedených hub jsou jedlé a které jsou jedovaté?** Jedlé: hříby, lišky, holubinky, křemenáče, syrovinky; jedovaté: muchomůrka zelená a z holubinek je jedovatá tzv. holubinka vrhavka.
3. **Je uvedený text próza, nebo báseň? Co je typické pro báseň?** Báseň.
 1. **Jak se nazývají plody dubu?** Žaludy.
 2. **Víte, který lesní živočich se těmito plody s oblibou živí?** Prase divoké, sojka (obecná).

Strana 26

1. **Jak jinak nazývá autor v článku medvěda?** (Nebezpečný) chlupáč.
2. **Za pomoci textu vysvětlete, co je mršina.** Mrtvola.
3. **Řekněte, proč medvěd nechal mladíka, který předstíral mrtvého, na pokoji.** Neměl obrovský hlad.
4. **Popište, jakým způsobem dal mladík svému kamarádovi najevo, že se nezachoval jako skutečný přítel.** Řekl mu, že mu medvěd radil, aby už s takovým kamarádem nikdy nikam nechodil.
5. **Vysvětlete přísloví „V nouzi poznáš přítele“.** Opravdového přítele poznáme podle toho, že nám pomůže, když potřebujeme.
6. **Přečtěte si vysvětlení, co je bajka. Pak rozhodněte, zda je uvedený text bajka.** Ano, je to umělecké vypravování, je v něm kritizována špatná lidská vlastnost a má na závěr mravní naučení, snaží se tak výchovně působit lidem.

Strana 27

1. **Jakými třemi způsoby lze podle básničky lovit?** Puškou, slovy, barvou, tedy tužkou.
2. **Jak rozumíte tomu, že někdo někoho „uloví“ slovy nebo tužkou?** Např. zaujme nás slovy či obrazem (tužkou) a přiměje si povídat nebo v nás vzbudí např. veselost díky barvám obrazu – tak nás „uloví“.
3. **Jaké výhody má lovení slovy a tužkou oproti lovení puškou?** Např.: ulovení slovy a tužkou zůstávají „ulovení“ na dlouho či napořád, kdežto ulovení puškou jsou ihned mrtví.

Strana 29

1. **Proč je mámino jídlo lepší než ve světových restauracích?** Individuálně.
 2. **Jaké přednosti má podle textu tatínek?** Hraje si častěji než maminka.
 3. **S kým je ze všech příbuzných největší legrace?** Se strýčky a s tetami.
 4. **Slavíte posvícení nebo jiné podobné svátky v místě svého bydliště? Vyprávějte.** Individuálně.
 5. **Je uvedený text próza, nebo báseň? Zdůvodněte.** Próza.
-
1. **Vysvětlete, komu se říká neteř a kdo je švagr vzhledem k vašemu tatínkovi.** Neteř je dcera sestřina či bratrova; švagr vůči našemu tatínkovi je manžel tatínkovy sestry.
 2. **Nahradte slovo „veselka“ slovem stejného významu.** Svatba.

1. **Co všechno udělal tatínek?** Natřel vrátka, posekal trávník, vyplel záhon, zalil kytky a hrál fotbal. **Za jak dlouhé časové období to stihl?** Za jeden den.
2. **Žije tatínek se svou rodinou na velkém sídlišti, nebo v domku?** V domku.
3. **Vysvětlete, co znamená „nadřít se“.** Ověřte. Napracovat se (hodně).
4. **Za pomoci básničky vysvětlete, co znamená rčení: „Pracuji, až se ze mě kouří.“** Hodně (velmi pilně) pracovat, až se člověk zpotí.

Strana 31

1. **Dozvěděli jste se, jak se jmenuje vypravěč příběhu? Pokud ano, uveďte jeho jméno.** Ano, Pěťa (tedy Petr).
2. **Jmenujte členy jeho rodiny, kteří v příběhu vystupují.** Taťka, děda, babička.
3. **Za pomoci článku vysvětlete, co jsou těžké sny. Vysvětlení ověřte.** Sny, které jsou strašidelné a děsivé, např. o nadpřirozených bytostech, osobách, které nám nějak mohou ublížit či uškodit nebo sny, ve kterých se nám děje něco zlého a my se nejsme schopni bránit.
4. **Vysvětlete, z jakého důvodu si chtěl chlapec přivolat děsivé sny.** Chtěl, aby se mu zdálo o Drákulovi, knížeti upírů. Až by o tom vyprávěl klukům, záviděli by mu to.
5. **Popište, čím se vyznačují hrdinové hororových příběhů – upíři.** Upíři jsou zemřelí, kteří ve dne spí, v noci sají z krku zvětšenými špičáky živým lidem krev a tak jim „vysávají“ život a zároveň je pomalu mění v upíry; obranou proti nim byl kříž, česnek, svěcená voda; upíry lze zabít např. probodnutím jejich srdce dřevěným kulem, slunečním světlem; upíry nelze vidět v zrcadle.

Strana 33

1. **Jaký plán děvčata vymyslela?** Seznámit maminku Niky a Věřčina tatínka v cirkuse. **Co bylo jeho cílem?** Aby si někdy svého rodiče vzájemně „půjčily“.
2. **Říkejte, kam byste chtěli jít s rodiči ve volném čase.** Individuálně.
3. **Jakou knížku četla Věrka před spaním?** Arabela. **Jakou knížku čtete před spaním vy?** Individuálně.
4. **Najděte věty, které se hodí k obrázku.** „Dobrý den, paní Černá, co vy tady?“ halekal tatínek Havránek. „Snad ne taky do cirkusu?“ „Do cirkusu,“ řekla maminka udýchaně... nebo „Panstvo má lóži číslo pět,“ ukláněl se klaun. „No to je ale náhoda,“ smál se tatínek Havránek, pak se ale podíval na holky, které nějak příliš zaujatě pozorovaly zrovna prázdnou manéž, pak na nastrojenou paní Černou, která se právě začínala prudce červenat. **Popište klauna na obrázku.** Např.: Usměvavý klaun s hnědými vlnitými vlasy a pěšinkou uprostřed má na nose červenou bambuli. Oblečený je do kostkované červeno modré volné delší haleny s velkým kulatým duhovým límcem a do pestrobarevných pruhovaných širokých kalhot. Jeho boty jsou červené s duhovou nahoru ohnutou špicí. Na hlavě nosí rovněž duhovou špičatou čepičkou s malou bambulkou.
5. **Za pomoci ukázky vysvětlete, co je „rande“.** Vysvětlení ověřte. Romantické setkání dvou lidí, kteří se chtějí lépe poznat, navázat vztah, nebo prozkoumat vzájemné sympatie.

Strana 35

1. **Rozdělte se do skupin. Nacvičte společně převyprávění celého textu. Potom převyprávějte text před ostatními spolužáky.** Individuálně.
2. **Na základě uvedené bajky vysvětlete, co je soudržnost a k čemu je dobrá.** Soudržnost znamená držet spolu, pohromadě; ti, co jsou soudržní, nejsou snadno zranitelní, porazitelní.
3. **Vysvětlete rčení „v jednotě je síla“.** Např.: Když více lidí společně o něco usiluje, mají větší sílu než jednotlivci.
4. **Popište nějakou vlastní zkušenost, kdy jste ve spolupráci s dalšími dětmi nebo dospělými něco dokázali. V čem byla výhoda této spolupráce?** Individuálně.
5. **Je uvedený text próza, nebo jsou to verše? Zdůvodněte.** Próza. Jedná se o vypravování, které ukazuje, co je dobré a co špatné a končí radou pro život.

Strana 36

1. **Na jakém světadílu a v které jeho části leží Česká republika?** Ve střední Evropě.
2. **Víte, proč se říká, že je Praha „stověžatá“? Vysvětlete, ověřte.** V centru Prahy jsou desítky staveb s vysokými věžemi.
3. **Co víte o Praze, její historii i současnosti? Povídejte.** Individuálně.
4. **Vysvětlete, co znamená, když se o někom řekne, že má „zlaté ruce“.** Daří se mu velmi dobře každá práce, je zručný, šikovný.

Strana 37

1. **Z článku jste se dozvěděli, že vlast je území, kde žijí příslušníci jednoho národa. Co mají tito členové jednoho národa společného? Všichni se narodili ve stejné vlasti, kde žili a žijí i jejich předkové, bydlí zde, pracují a mluví stejným jazykem.**
2. **Proč se lidem většinou stýská po vlasti, když jsou v zahraničí?** Individuálně; např. v zahraničí nemají svoji rodinu, přátele, nemluví se zde jejich jazykem, kultura je odlišná.

1. **Bratislava je hlavním městem jednoho z našich sousedních států. Kterého?** Slovenská republika (Slovensko).
2. **Na základě básně řekněte, co znamená slovenské slovo „t'ava“.** Velbloud.
3. **Odhadněte význam slova „ako“ a slovesa „chutí“ v básniče. Odhad ověřte.** Jak(o), chutná.

Strana 39

1. **Jaké povolání mají Vítkovi rodiče?** Tatínek je řidič nákladního automobilu, maminka prodává jízdenky na (vlakovém) nádraží.
2. **Na jaké náměstí se Vítek s tetou vydali? Na Staroměstské náměstí. Co tam pozorovali?** Orloj na Staroměstské radnici.
3. **Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu.**
 - a) **Na orloji kokrhá živý kohout.** NE

b) Orloj je umístěn na Staroměstské radnici. ANO

c) Vítkovi se podařilo chytit holuba. NE

4. Které české město jste navštívili vy? Co vás tam zaujalo? Individuálně.

Strana 42

1. **Vysvětlete, co znamená „psát nosem“.** Ověřte. Mít při psaní hlavu tak nízko nad sešitem, že se ho skoro dotýkáme nosem.
2. **Co paní učitelka dětem tvrdila a proč šla do kabinetu pro mandarinku?** Tvrdila, že sněhulák se umí podepsat i nosem, a když má nos místo z mrkve z mandarinky, dokáže psát i mandarinkou.
3. **Kvůli čemu dostali poznámku sněhuláci Bambulka a Loužička?** Za to, že se chovali při vyučování tak rozpustile, až se opakovaně rozpustili.
4. **Čím se stane sněhulák poté, co se rozpustí?** Nejdříve se rozpustí na vodu a potom se v teple stane párou.
5. **V co se přemění sněhulák, když se rozpustí na vodu a potom se tato voda vypaří?** Vypaří se v podobě páry a stane se mrakem.
6. **Báli jste se někdy něčeho, co jste dělali poprvé? Báli jste se i při dalším pokusu? Je podle vás lepší, když se zbavíme strachu? Zdůvodněte.** Individuálně.

1. **Je uvedený text próza, nebo jsou to verše? Zdůvodněte.** Veršovaná báseň.
2. **Vysvětlete, proč se básnička odehrává ve Lhářích.** Obsahuje verše: „jako u nás ve Lhářích... K nám přiletí...“
3. **Ke komu jsou v básničce přirovnání sněhuláci? Zdůvodněte proč.** K tažným ptákům. V básničce je přirovnání: „K nám přiletí sněhuláci v hejnech jako tažní ptáci.“
4. **Řekněte, kteří živočichové vytvářejí hejna. Svá tvrzení ověřte.** Ptáci.

Strana 43

Vysvětlete, proč se říká, že štěstí je „muška jenom zlatá“. Štěstí můžeme „mít“ jen chvíli, „poletuje“ jako muška každou chvíli jinak; zlatá barva symbolizuje bohatství, jako je bohatý a je dobře tomu, kdo má zrovna štěstí.

Strana 45

1. **Jaké oslovení vymyslel dědeček pro Lucinku a jaké pro sebe? Víte, co tato slova znamenají? (Kniha vám poradí.)** Pro Lucinku vymyslel oslovení komtesa, pro sebe hrabě.
2. **Víte, jaké období označujeme jako advent? (Kniha vám napoví.)** Advent je období čtyř neděl před Vánocemi. (Čtvrtá neděle adventní může připadnout na Štědrý den.)
3. **Kdy se musí utrhnout větvíčka třešně, aby rozkvetla v tu „nejtajemnější noc“? V kalendáři vyhledejte přesné datum tohoto dne.** Na svatou Barboru. V kalendáři vyhledejte přesné datum tohoto dne. – 4. prosince.

4. **Která noc nebo který večer je asi ten „nejtajemnější“ v roce?** Asi den zimního slunovratu, kdy je nejdelší noc v roce, nebo noc, kdy končí Štědrý den a kdy oslavujeme narození Ježíše.

Strana 47

1. **Kdo vypravuje tento příběh – dospělý, chlapec, nebo dívka?** Chlapec
2. **Bojí se děti z příběhu čerta?** Ano.
3. **Co řekl strýc Jarda dětem, aby se nebály?** Řekl, že toho, kdo byl hodný, čert na zádech neunes.
4. **Co se čertovi po strýčkově kousku stalo?** V čertovi zapraskalo, padl na kolena, vykulil oči a rohy se mu posunuly navrch hlavy. Když strýček z čerta slezl, čert se už nenaroval a sténal.
5. **Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu.**
 - a) Čert chtěl strýčka Járu odnést do pekla. NE
 - b) Polámaného čerta odnesl na zádech Mikuláš. ANO
 - c) Mikuláš se už těšil, až přijde k dětem příště. NE
6. **Kdo ještě obvykle chodí s Mikulášem a čertem?** Anděl.
7. **Co obvykle Mikuláš naděluje? Máte nějaký zážitek s Mikulášem a čerty? Pověďte.** Individuálně.

1. **Kdo je v básničce převlečený za Mikuláše? Táta. Podle čeho to vypravěč poznal?** Podle bot.
2. **Nahradte sloveso „číhnu se“ slovem stejného významu. Ověřte.** Podívám se.

Strana 48

1. **Jaké jméno dostal syn, který se narodil Marii ve městě Betlémě?** Ježíš.
2. **Jak tomuto synovi říkáme, když o něm mluvíme jako o dítěti?** Ježíšek.
3. **Co měl podle anděla Ježíš za svého života udělat?** Měl pomoci lidstvu.
4. **Podle čeho dostal název dřevěný betlém zobrazující narození Ježíška?** Podle města Betléma, kde se narodil.
5. **Za pomoci článku řekněte, čím narození si podle tradice o Vánocích připomínáme a proč se říká, že dárky nosí „Ježíšek“.** Připomínáme si narození Ježíše. Protože si dárky dáváme pod ozdobený stromeček, když oslavujeme jeho narození.
6. **O Vánocích lidé dostávají dárky. Mají však také přání, která se nedají nadělit pod stromeček. Máte nějaké takové přání?** Individuálně.

Strana 49

1. **Je uvedený text próza, nebo jsou to verše? Zdůvodněte.** Báseň.
2. **Najděte verše vyjadřující to, co je pro Vánoce typické.** Když se peče cukroví, ... když se všichni sejdou doma, Držíme se za ruce a zpíváme si tiše, Ustelou nám ke spánku a stromek lesem voní, do sna tisíc zvonečků všem lidem tu noc zvoní...

3. **Podle čeho dostal Štědrý večer svůj název? Diskutujte.** Podle toho, že se jedná o svátky štědrosti, velkorysosti apod.
4. **Řekněte, co jsou koledy.** Vánoční písně. **Jmenujte koledy, které znáte. Některou si zazpívejte.** Např. Půjdem spolu do Betléma, Nesem vám noviny, Jak jsi krásné neviňátko, Narodil se Kristus Pán, Tichá noc.
5. **Vysvětlete, co znamená, když se o někom řekne, že „nevytáhne paty z domu“.** **Svá vysvětlení ověřte.** Např. je stále doma, nikam nechodí.

Strana 51

1. **Co dělá člověk, který se na Štědrý den postí?**
c) Nejí během dne vůbec nic, nebo alespoň nejí maso.
2. **Proč se má podle maminky člověk na Štědrý den postit? Kdo se postí, uvidí zlaté prasátko. Jaký je podle vás skutečný důvod, proč je dobré držet během Štědrého dne půst?** Individuálně.
3. **Co znamená věta „Maminka jen něco pošeptala sběračkou na talíř“?** Sběračkou nabrala na talíř jen trochu jídla.
4. **Přečtěte větu, ve které spisovatel popisuje, jak štěně vypadalo.** Chundelatá koulička; buclaté štěňátko s růžovým naducaným břískem, očičkama jako korálky a s černou, měkkou tlamičkou.
5. **Vyprávějte, jak u vás obvykle vypadá Štědrý den.** Individuálně.
6. **Proč lidé chovají domácí mazlíčky? Co jim to přináší? Povídejte.** Individuálně.

Strana 53

1. **Jaké rčení řekl ráno Spejbl Hurvínkovi? Vysvětlete je.** Jak na Nový rok, tak po celý rok: co se stane na Nový rok nebo jak se budeme mít na Nový rok, to se samé bude po celý rok.
2. **V textu vyhledejte druhé taťuldovo rčení a také je vysvětlete.** Důvěřuj, ale prověřuj: máme sice druhým důvěřovat, ale je prozíravé a vyplatí se si to, co tvrdí, prověřovat.
3. **Co dostal Hurvínek na Nový rok k snídani?** Salát a mrkev.
4. **Podle čeho poznal Spejbl, že se Hurvínek ráno neumyl?** Mýdlo a ručník byly suché.
5. **Řekněte, jakým způsobem Hurvínek okna natřel a proč to udělal.** Hurvínek natřel nejen okenní rámy, ale i skleněné okenní tabule. Udělal to proto, že mu Spejbl řekl: „Natři si okna“, nikoli aby natřel rámy.
6. **Co musí Hurvínek za trest stokrát opsat? Mám používat vlastní rozum.** **Vysvětlete, co tato věta znamená.** Nemáme brát vše doslovně, ale máme se nad vším nejprve zamyslet.
7. **Představte si, že je Nový rok. Co byste chtěli v nadcházejícím roce změnit? Vysvětlete proč.** Individuálně.
8. **Znáte Spejbla a Hurvínka? Co je na těchto postavách zvláštního?** Individuálně.
9. **Kde jste se s Hurvínkem a Spejblem setkali? Jak na vás jejich příběhy působí? Povídejte.** Např. ve večerníčkách, loutkových filmech, v Divadle Spejbla a Hurvínka v Praze.

Strana 54

1. **Víte, co znamená vyjádření „únor zavolá skřivánka“? (Kniha vám napoví.)** V únoru se k nám z teplých krajín vrátí skřivánek.
 2. **Vysvětlete, co znamená věta „Březen dá první lžičku medu.** V březnu začínají po zimě včely opylovávat květy a vytvářet med.
 3. **Řekněte vlastními slovy, co je podle básně typické pro červenec, co pro srpen a co pro září.** Individuálně.
-
1. **Který měsíc je prvním jarním měsícem? Březen. Znáte přesné datum, kdy začíná jaro?** 20./21. března.
 2. **Jak říkáme stromům, které v listopadu „svlékají“ šaty?** Listnaté.

Doplňte chybějící pohádkové postavy z pohádek Václava Čtvrťka:

- a) Manka, Cipísek a Rumcajs
- b) Křemílek a Vochomůrka
- c) Motýl Emanuel a Maková panenka

Strana 55

1. **Co mají všechny děti společného?** Všechny si chtějí hrát.
2. **Proč myslíte, že lidé žijící na různých světadílech vypadají různě? Diskutujte.** Např. Na různých světadílech jsou různé životní podmínky...
3. **Na kterém světadílu má většina obyvatel tmavou barvu pleti? Ověřte.** V Africe.
4. **Ve které zemi žije Japonečka? V Japonsku (světadíle Asie). Víte, proč zná dobře moře?** Japonsko je ostrovní stát, tedy každý ostrov je obklopen mořem (oceánem).
5. **Víte, proč se Eskymáci vyznaží ve sněhu?** Eskymáci žijí v polárních oblastech, kde po většinu roku pokrývá půdu led či sníh.

Strana 57

1. **Jak se jmenuje vypravěč příběhu? Řekněte, podle čeho to můžeme poznat.** Mikuláš. Poznáme to např. podle slov: „Podívej, Mikuláši,“ řekla maminka apod.
2. **Z čeho hlavní hrdina příběhu onemocněl? Snědl spoustu karamel, několik čokoládek, koláče, smažené brambůrky a zmrzlinu, z čehož se mu v noci udělalo zle.**
3. **Co jste se dozvěděli o Mikulášově kamarádovi? Mikuláš má kamaráda jménem Vendelín, který je velký jedlík („od rána do večera se cpe“), a tak trochu lakomý (nechtěl dát Mikulášovi ani jeden kočičí jazýček), podle Mikuláše je bezva kamarád.**
4. **Přečtete ty věty nebo části vyprávění, které vám připadají humorné.** Např.:
Ještě včera jsem se cítil úplně dobře. Důkazem toho je, že jsem snědl spoustu karamel, několik čokoládek, koláče, smažené brambůrky a zmrzlinu. Ale v noci, sám nevím proč, se mi najednou udělalo strašně zle. ...Já mám svoji maminku moc

rád a vždycky ji poslouchám na slovo. Je to tak ostatně lepší, protože když ne, jsou z toho pokaždé maléry.

5. **Jaké chyby se podle vás dopustil Vendelín na návštěvě?** Např. Jedl čokoládové kočičí jazýčky, ačkoli se dozvěděl, že jeho kamarád má dietu.

Strana 59

1. **Kdo jsou Mach a Šebestová?** Žáci 3. B, kteří bydleli ve stejném činžovním domě.
2. **Jaká dvě zvířata s nimi žijí v domě?** Pes a kočka. **Jak se jmenují?** Pes se jmenuje Jonatán, kočka Micinka.
3. **Vysvětlete větu „Když se všichni potkali na schodech, byl z toho pěkný cirkus.“** Např. nastal velký bláznec, směšná podívaná.
4. **Přečtěte, jakým způsobem se Šebestová Jonatánovi posmívala.** Slovy: Haló, haló, haló, / proč je koček málo? / A tak štěkám jako hrom, / ať je koček milion!
5. **Jaký dobrý skutek Mach udělal? Jak se starý pán Machovi a Šebestové odměnil?** Našel jednomu starému pánovi brýle. Jak se starý pán Machovi a Šebestové odměnil? – Dal jim utržené telefonní sluchátko.
6. **Jakým způsobem děti zjistily, že je sluchátko kouzelné?** Když přemýšlely, co budou se sluchátkem dělat, z legrace řekl Mach Šebestové, že do něj může volat, a ta to z legrace udělala.

Strana 61

1. **Proč se děti ve škole Růžence posmívají?** Protože by se Růženka chtěla stát fotbalovou brankářkou.
2. **Je podle vás spravedlivé, že se děti Růžence posmívají kvůli jejímu snu? Ne.** Každý může mít svůj sen.
3. **Jaká jsou Růženčina „náhradní povolání“?** Řidička nákladáku nebo bagru, chovatelka psů, taxikářka, kominice, sportovní reportérka, dále pak kapitánka zámořské lodi, pilotka, řidička kosmické lodi, inženýrka, která staví mosty.
4. **Jakými důkazy se snaží Růženka přesvědčit Ferdu, že nemá pravdu?** Růženka říká, že na rozdíl od Ferdy se ona odváží skočit z třímetrového prkna a jít dolů do tmavého sklepa.
5. **Snažíte se druhé někdy přesvědčit o svém názoru? Dokážete svůj názor v klidu zdůvodnit? Uveďte konkrétní příklady.** Individuálně.
6. **Jaké povolání je podle vás zajímavé? Zdůvodněte, proč si to myslíte.** Individuálně.

Strana 62

1. **Ve které zemi žije Rencen? Víte, na kterém světadílu tento stát leží? Ukažte si tento stát na mapě. Porovnejte jeho velikost s velikostí České republiky a zjistěte další podrobnosti. Co vás zaujalo? Povídejte.** V Mongolsku – Asie.
2. **Za pomoci textu a obrázku vysvětlete, co je jurta. Vysvětlení ověřte.** Jurta je veliký kruhovitý stan, ve kterém žijí mongolští pastevcí.
3. **Máte ve svém okolí děti původem z jiných zemí? Chodí s vámi do třídy? Máte mezi nimi přátele? Vyprávějte.** Individuálně.

Strana 63

1. **Jakou neplechu tropí štěně Matěj?** Kouše prsty, trhá boty, hryže do kůže.
2. **Myslíte, že se tak bude pes chovat i v dospělosti? Co je třeba, aby časem zlobit přestal?** Individuálně.
3. **Je uvedený text próza, nebo jsou to verše? Zdůvodněte.** Veršovaná báseň.
4. **Pokud jsou to verše, vyhledejte v nich rýmy. (Co je rým, vám napoví Kniha na s. 17.)** Hraví–baví, Matěje–neděje, boty–trampoty, kůže–nemůže, chvíli–motýli, sem–ocasem

Řekněte, jak se nazývá samec a samice psa domácího. Samec se nazývá pes, samice fena.

Strana 65

1. **Odkud si rodina psa Balabána přivezla?** Z útulku.
2. **Najděte větu, kterou maminka Balabána přivítala. Přečtěte ji mile, radostně.**
3. **Víte, co je kulový blesk? (Kniha vám napoví.)** „Tak vidíš, milý pejsánku, tady teď bude tvé nové bydleníčko!“ (viz s. 64 nahoře)
4. **Co znamená věta „pejsánek se proměnil v kulový blesk“?** b) pes se rozběhl a prudce proletěl domem,
5. **Proč maminka nemohla v noci spát?** Protože Balabán „nepředstavitelně“ chrápal.
6. **Myslíte si, že rodiče z článku udělali dobrý skutek, když si vzali psa z útulku? Svůj názor zdůvodněte.** Individuálně.

Strana 67

1. **Jaké úkoly se Barbánek pokoušel splnit a jak se mu to podařilo?** Pohrát si s klubíčkem, pil mléko z misky, schovat se v botě, vylézt na strom; nedařilo se mu nic z toho.
2. **Proč myslíte, že se Barbánkovi nepodařilo to, co bylo pro kočku lehké?** Např. Psi nemají zatahovací drápky, mají jiný jazyk (jazyk kočky má spousty drobných háčků), jejich tělo (kostra) je jinak velké a pružné.

Strana 70

1. **Proč si kdekdo myslel, že je Bandita poník?** Protože byl „mrňavý“, vedle ostatních koní ve stáji vypadal jako poník. **Proč by ho rozhodčí nepustili na závody poníků?** Protože na opravdového poníka byl velký.
2. **V ukázce vyhledejte a přečtěte, čemu všemu Bandita z lidské řeči rozuměl.** Rozuměl svému jménu – Bandita; když se řeklo jméno Šárka, znal slova: krok, klus, cval, stát jedeme na vyjížďku, jedeme domů, cukr, pašák, ale...
3. **Opravdu se holčička jmenovala Vašešárka, jak si myslel Bandita?** Ne, jmenovala se Šárka.
4. **Slovo souznačné se slovem „bandita“ je:** b) loupežník
5. **Jel někdo z vás na koni? Jak jste se cítili? Vyprávějte.** Individuálně.

Strana 71

- 1. Popište vlastními slovy, jakou špatnou věc pastýř udělal.** Např.: Jednou si jako vtip vymyslel, že jeho stádo ovcí napadl vlk a tento „vtip“ zopakoval. (Dělal si z lidí z vesnici opakovaně nevhodnou legraci.)
- 2. Vysvětlete, co znamená věta „Ovčák měl dlouhou chvíli“.** Neměl co dělat, nudil se, a tak mu čas pomalu utíkal.
- 3. Co se stalo, když pastýřovo stádo skutečně napadl vlk?** Lidé ze vsi už pastýři nevěřili a pomoc mu nepřišli.
- 4. Může být bezdůvodné volání o pomoc i životu nebezpečné? Pokuste se uvést nějaký příklad. (Nápověda: „Pomoc, topím se!“, „Pomoc, hoří!“)** Např.: Když někdo volá o pomoc, ale netopí se, může jeho zachránce skočit do vody, dlouho ho hledat a tím se vyčerpat a sám se třeba utopit. Když někdo zavolá hasiče a ti vyjedou k požáru, který neexistuje, nemusejí třeba pak stihnout dojet dost rychle na opačnou stranu města k opravdovému požáru, kde pak nestihnou vyprostit někoho z hořícího domu.
- 5. Je uvedený text bajka? Zdůvodněte. Pokud nevíte, zopakujte si, co je bajka (s. 26).** Ano – Ezopovy bajky.

Strana 73

- 1. Vysvětlete, co znamená slovo papouškovat. Vysvětlení ověřte.** Znamená opakovat to, co řekl někdo jiný, aniž bychom tomu pořádně rozuměli.
- 2. Kolik slov umí papoušek Alex?** Padesát.
- 3. Jakou větu používá Alex, když chce, aby se doktorka Pepperbergová vrátila?** „Omlouvám se.“
- 4. Řekněte, v jaké konkrétní situaci by měli lidé tuto větu používat.** Např.: Když uděláme někomu něco špatného, uvědomujeme si to, litujeme toho a chceme to napravit, nechceme, aby se dotyčný na nás zlobil.
- 5. Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu:**
 - a) Alex umí počítat do šesti. **Ano**
 - b) Když se Alex rozčílí, sebere doktorce tužku a rozcupuje ji. **Ano**
 - c) Papoušci nemají rádi společnost. **Ne**
- 6. Je uvedený text próza, nebo jsou to verše? Zdůvodněte.** Próza.

Strana 75

- 1. Jaké zvláštní znamení měl Harry Potter na čele? Jizvu ve tvaru blesku na čele. Víte, kdo mu je způsobil?** Lord Voldemort.
- 2. V článku se Harry poprvé setkává s chlapcem, který se v Bradavicích stal jeho největším kamarádem. Jak se jmenuje? Za pomoci ukázky řekněte, jak vypadal.** Ron (Weasley) – byl hubený a vyčouhlý, měl pihovatý obličej, velké ruce a nohy a dlouhý nos.
- 3. Víte z vlastní četby nebo z filmu, kdo byla Hedvika?** Harryho sova.

Strana 77

1. **Co se stalo s kouzelným křeslem?** Bylo neviditelné.
2. **Jak děti zařídily, aby bylo poznat, kde se neviditelné křeslo nachází?** Uvázali na něj mašličku.
3. **Co Šotkovi a dětem poradily víly – kdo by mohl křeslo zviditelnit?** Malá čarodějnice, která žije v Okamžíčkovém lese v chaloupce, která se stále otáčí.
4. **Jakým způsobem děti odhalily, že křeslu narostla křídla?** Podle toho, že papírky, které naskládaly na podlahu okolo křesla, začaly poletovat nahoru dolů, jako by do nich foukal vítr.
5. **Článek zkuste vymyslet jiný nadpis. Svoje nápady navzájem porovnejte.** Např.: O kouzelném křesle...

Strana 77

1. **Co vše našel Martin v krabici po dědečkovi?** Křížovky, starý klíč.
2. **Má zpočátku Martin chuť zkoumat obsah krabice?** Nemá.
3. **Vysvětlete význam slovního spojení „s nadšením leklé ryby“.** Vysvětlení ověřte. S vůbec žádným nadšením, bez nadšením.
4. **Vysvětlete, jakým způsobem byla zašifrována zpráva v tajenkách.** Tajenky křížovek se měly číst odzadu a bez použití písmen s háčky.
5. **Rozdělte se do dvojic. Společně zkuste vymyslet nějakou šifru.** Individuálně.

Strana 81

1. **Kdo myslíte, že Enid a Mildred byly:** c) studentky čarodějnické školy.
2. **Proč se dívky rozhodly použít při závodech kouzla?** Byly hodně vysoké a domnívaly se, že si jejich okolí proto myslí, že budou šikovné na sporty, nechtěly zklamat.
3. **Myslíte si, že bylo jejich jednání správné? Svůj názor zdůvodněte.** Individuálně.
4. **V jaké sportovní disciplíně Mildred soutěžila?** Ve skoku o tyči.
5. **Byla slečna Metlová skutečně ráda, že našla Mildred ve své pracovně?** Ne. Protože: „zasyčela jízlivě.“
6. **Jaká je vaše nejoblíbenější sportovní disciplína? Co vás na tomto sportu baví?** Individuálně.
7. **Myslíte, že příjmení slečen v textu mají něco společného s jejich chováním? Vysvětlete, co mohla znamenat.** Individuálně – Např.: Slečna Zdatná byla zdatnou, tedy výkonnou v tom, co dělá; slečna Krákavá měla krákavý hlas, slečna Metlová létala dobře na metle.
8. **Víte, jaké je nejčastější příjmení v ČR? Ověřte.** Novák/Nováková.

Strana 82

1. **Jakými způsoby létají ježibaby v básni?** (Jako hejno ptáků) na smetáku; na tryskáči; na koštěti.
2. **Co všechno dělají ježibaby za letu?** Svačí, volají na kluka, štějí se.
3. **Je uvedený text próza, nebo jsou to verše? Zdůvodněte.** Veršovaná báseň.

- 1. V básni vyhledejte dvě slova se stejným významem – slova souznačná.** Smeták – koště.
- 2. Spočítejte, kolik očí, uší a nosů mají všechny ježibaby z básničky dohromady.** Očí mají pět, uší pět a nosů pět.

Napište datum, kdy u nás mají „čarodějnice“ svátek. Popište, jaké zvyklosti jej doprovázejí. – 30. dubna, kdy probíhá tzv. rej čarodějnic a v noci z 30. dubna na 1. května tzv. pálení čarodějnic, které v současnosti probíhá organizovaný buď veřejně (např. v rámci vesnice či městské čtvrti), nebo v kruhu přátel či rodinném. Většinou se postaví vatra, na které se upálí figurína „čarodějnice“, někdy probíhá „čarodějnický karneval“, pak se opékají špekáčky.

Strana 83

- 1. Pomocí textu uveďte, co vše se může na jaře vyklubat.** Znamená vylíhnout se z vejce.
 - 2. Máte rádi jaro? Co se vám na tomto ročním období líbí? Vyprávějte.** Individuálně.
- 1. Přečtěte verš (řádek), ve kterém básník obrazně říká, že zima odchází.** Zítra sedám do kočáru.
 - 2. Na základě básně řekněte, co se děje v přírodě na jaře.** Všechny rostliny rozkvetou, ptáci začnou zpívat, na louce začnou poletovat motýli.

Pojmenujte jarní květiny na obrázku. Sněženka (podsněžník), prvosenka jarní (lidově petrklíč).

Strana 85

- 1. Myslíte si, že děti nemají co na práci? Svou odpověď zdůvodněte.** Individuálně.
- 2. Komu a při jaké příležitosti píše maminka pozdravy? Píše všem svým kamarádkám k jarním svátkům.**
- 3. Co se chystaly děti z Vojtovy třídy vyrobit z kraslic? Dlouhý vajíčkový řetěz, který bude viset ve školní zahradě.**
- 4. Posíláte také svým přátelům pohlednice a dopisy, nebo s nimi komunikujete jinak? Řekněte, jakými způsoby mezi sebou lidé dnes nejčastěji komunikují.** Individuálně.
- 5. Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu.**
 - a) Příběh vypravuje Vojtova sestra.** Ano
 - b) Ludvík Světlíčko je bratr maminky obou dětí.** Ne
 - c) Vojta má rád svého učitele.** Ano
- 6. Na jaké dvě skupiny rozdělují děti lidi kolem sebe? Na základě čeho je do těchto skupin zařazují? Podle toho, jak se chovají k lidem kolem sebe. (V první skupině jsou všichni, kdo se podobají strýčkovi Ludvíkovi, který stále rozdává lidem kolem sebe úsměvy a nedokázal by nikoho zarmoutit. Tmáni jsou zlí lidé, kteří jsou strýčkovým pravým opakem, svou zlobou by dokázali zaclonit snad i slunce.) Kam**

patří jejich strýc Ludvík? Zdůvodněte proč. Strýček Ludvík patří mezi Světlíčka, protože všem kolem sebe rozdává úsměvy.

Strana 86

- 1. Na základě textu řekněte, jak poznáme, že nastalo jaro.** Podle rozkvetlých stromů, keřů a květin, svěží zelené trávy, vzduchu prosyceného vůní květů, bzukotu hmyzu.
- 2. Bylo jaro, do kterého vešla holubinka s dětmi, skutečné? Zdůvodněte.** Ne. (Bylo to kouzlo.)

Strana 87

Jaké velikonoční zvyky připomíná básnička? Hledání velikonočních vajíček a drobných sladkostí, která dětem ukryl zajíc na poli či na zahradě), malování velikonočních vajec (výrobu kraslic), pletení pomlázky, šlehání děvčat.

- 1. Jak se správně nazývá domácí zvíře, kterému se lidově říká slepice?** Kur (domácí).
- 2. Čím se tento živoch převážně živí?** Převážně zrním (hlavně pšenicí, ovsem, kukuřicí, ječmenem), dále zeleným krmením (bobuloviny – ostružiny, maliny, zelenina – mrkev, nať cibule, česneku, jetel, vojtěška); ve volném výběhu žížalami, červy, hmyzem.
- 3. Jak se nazývá samec, samice a mládě tohoto zvířete?** Kohout, slepice, kuře.

V básničce se mluví o „Ladově obrázku“. Víte, kdo byl Josef Lada? Pokud nevíte, zjistěte to do příští hodiny. Josef Lada byl především český malíř, ilustrátor a spisovatel. Jeho dílo obsahu spoustu kreseb zachycujících např. život na vesnici a lidové zvyky...

Kolikátého dubna začínají vylézat ze svých zimních úkrytů hadi? (Pokud nevíte, vyhledejte v kalendáři.) 24. 4.

Strana 89

- 1. Co dělala rodina Aničky a Vítka na Velikonoce?** Jezdívávala celá rodina k babičce a dědečkovi do Halánkovic.
- 2. Jaká zvířata mají babička s dědečkem? Slepice (kvočnu) s kuřaty, kohouta. Jaké zvířátko si chtějí ještě pořídit?** Štěňátko.
- 3. Co všechno se dělo, když byli Vítka s Aničkou na venkově?** Zvony odletěly do Říma a místo zvonění chodily děti s řehtačkami, (vraceli se tažní ptáci z teplých krajin), na Velikonoční pondělí přišli koledníci s pomlázkami proháněli Aničku po dvoře, aby ji vyšlehali. I dědeček s tatínkem a Vítkem vyšlehali pomlázkami Aničku, maminku i babičku. Babička po dědečkovi na oplátku cákala vodu.
- 4. Kde a jak trávíte Velikonoce vy? Povídejte.** Individuálně.

Zapište, co babička řekla o Velkém pátku, o Bílé sobotě a co o neděli (Hodu božím velikonočním). O Velkém pátku byl ukřižován Ježíš Kristus, o Bílé sobotě věřící navštěvují hrob Ježíše, o neděli (Hod boží velikonoční) se ráno ve všech křesťanských zemích slavnostně rozezní zvony a slaví se vzkříšení Ježíše.

Strana 91

1. **Kdo je Modroočko?** Kocourek.
2. **Co udělal Modroočko, aby mu neklouzaly tlapky?** Olízal si je.
3. **Kdo se skrýval v hromádce, která vyrostla v trávě před Modroočkem?** Krtek.
4. **Podle čeho poznáte hada zmiji? Pokud nevíte, Kniha vás poučí.** Podle černého pruhu, který vede cik cak po celé délce těla zmije. (viz dole na s. 91)
5. **Je správné, že se člověk Modroočkovi smál, když se Modroočko bál? Ne. Jak by bylo podle vás správné chovat se k někomu, kdo má z něčeho strach?** Např. uklidnit ho, pomoci mu.

Strana 92

1. **Proč si krtek myslel, že je svět celý černý?** Protože ze své díry vykoukl rovnou do černého klobouku.
2. **Ve kterém ročním období se asi odehrává děj básničky? Podle čeho jste to poznali?** Asi v létě – pán si lehl do trávy.
3. **Báseň se naučte z paměti.** Individuálně.
4. **Co jsou „krtince“ a proč vznikají? Ověřte.** Krtince jsou hromádky hlíny. Vznikají z přebytečné hlíny, kterou vytlačí krtek, když si hloubí pod zemí své chodby a noru.

1. **Který smysl má krtek zakrnělý? Zrak. Potřebuje ho krtek v prostředí, kde žije?** Nepotřebuje (pod zemí je tma).
2. **Na základě ukázky vyberte správnou možnost. Krtek patří mezi:** c) hmyzožravce

Strana 93

1. **Víte, kdo je Mánička?** Kamarádka Hurvínka.
2. **Kdo ještě patří k Máničce a Hurvínkovi?** Spejbl (tatínek Hurvínka), paní Kateřina, též zvaná bábinka (babička Máničky).
3. **Vysvětlete, jakým způsobem chce Mánička Hurvínka obelstít.** Až k ní Hurvíněk přijde ráno s pláčem, zavolá, že je to apríl.
4. **Víte, co znamená, když někdo někoho vyvede aprílem? Svoje vysvětlení ověřte.** Ztropí si na účet někoho 1. dubna (tedy 1. apríla), jak bývá zvykem, žert.

Strana 95

1. **Jaké potraviny prodávají v mlékárně? Podívejte se na dvě minuty zpět do textu, pak ho zakryjte a soutěžte se spolužáky, kdo si jich zapamatoval nejvíc.** Např.: mléko, slané i makové housky, loupáčky, chléb, máslo, sýry, syrečky, vajíčka, smetanu, jogurt, přibináčky.
2. **Na co se nejraději dívalo písmeno M? Na semafor. K čemu písmenko semafor přirovnalo?** Ke stromu s jablíčky.
3. **Proč se písmeno M rozhodlo, že z nápisu odejde?** Protože se nudilo a dostalo nápad, že se půjde podívat do města.
4. **Mělo písmeno M pravdu, když si říkalo, že na jednom písmenu nezáleží a že nikdo nepozná, když bude v nápisu chybět?** Ne (slova i bez jediného písmena)

dostanou jiný význam nebo z nich vzniknou nesmysly). **Zkuste najít další slova, kde odstraněním jednoho písmene vznikne jiné slovo.** Individuálně.

5. **Co se mohlo v obchodě prodávat poté, co písmeno M uteklo?** Léky (lékárna).
6. **V čem udělali lidé z článku chybu při přecházení silnice?** Nepočkali, až se na semaforu rozsvítí zelená. **Jak byli potrestáni?** Dostali pokutu od strážníka.

Strana 97

1. **Proč se pan Buřtík a pan Špejlička rozesmáli, když se poprvé potkali?** Smáli se jim dvěma, jak vedle sebe vypadají (jeden vypadal jako sud a druhý jako tyčka).
2. **Vyhledejte v textu, k čemu sebe a svého kolegu pan Špejlička přirovnává.** Špejlička se přirovnává k tyčce, Buřtíkovi k sudu.
3. **Za pomoci obrázku popište, jak vypadal živý drak z příběhu.** Např.: Živý drak je vyroben ze žlutého čtyřúhelníkového papíru, který je připevněn k panu Špejličkovi. Ten místo špejlí stojí uprostřed s dlouhými hubenými nohama u sebe a rozpaženýma rukama. Pan Špejlička má na sobě oblečený hnědý frak, ze kterého u krku vykukují špičky límečku a z rukávů manžety bílé košile. Kalhoty a klobouk jsou červené barvy, stejně jako paraplíčko za pasem. Boty jsou světle hnědé. Usmívá se. Na dlouhém nose mu sedí černé brýle.
4. **Jak se pan Buřtík postaral o bezpečnost pana Špejličky?** Zasunul mu za opasek paraplíčko, které mu mělo v případě nouze mělo sloužit jako padák.
5. **Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu.**
 - a) **Když se pan Buřtík a Špejlička seznámili, zašli spolu do cukrárny.** Ne.
 - b) **Žáci 5. B vytvořili pro Buřtíka a Špejličku plakáty.** Ano.
 - c) **Drak měl létat na strništi u řeky Ohře.** Ano.
6. **Zkuste ve skupinách vytvořit plakát k nějaké akci. Téma plakátu si zvolte.** Individuálně.

Strana 99

1. **Proč nastoupili tučňáci do náklad'áku?** Chtěli se ochladit.
2. **S kým si spletl šéf restaurace tučňáky? Proč myslíte, že se to mohlo stát?** S číšníky – kvůli barvám a "fraku".
3. **Vysvětlíte přísloví „Chybami se člověk učí“.** Např.: Když člověk udělá chybu, poučí se z ní a podruhé se jí vyvaruje. **Uveďte příklady, kdy jste ho mohli v nějaké situaci říct. Umíte se poučit z vlastních chyb?** Individuálně.
4. **Viděli jste tučňáky? Kde to bylo? Popište, jak vypadají.** Individuálně.
5. **Co víte o tučňácích? Svoje názory ověřte.** Individuálně.

Strana 101

1. **Co podle vyprávění nosily žížaly v dávné minulosti?** Nosily krásné svlékací kožíšky, které byly např.: hnědé, červené, žluté, modré a zelené, také nosily plavky. **Nosily to celý rok?** Ne, kožíšky nosily od podzimu do jara, od začátku léta nosily plavky.
2. **Proč se všechny žížaly začaly opalovat?** V časopise, který vydávaly žížaly, se objevily články, že jediné dohněda opálené tělo je krásné.

3. **Co se stalo, když žížaly ležely všude?** Ostatní zvířátka neměla kudy chodit, nemohla se ani dojít napít ke studánce. **Jaké řešení vymyslel skřítek Bonifác?** Zavolal si náčelníka špačků Velkého Freda a poprosil ho, aby špačci začali jíst žížaly. Což se i stalo.
4. **Vysvětlete, proč je důležité používat při pobytu na sluníčku krém s ochranným faktorem a sluneční brýle.** Např.: Aby se mi nepoškodila / nespálila pokožka, chrání totiž naši kůži před škodlivým UV-zářením.

Strana 102

1. **Za pomoci básničky vysvětlete, proč je žížala pro člověka užitečná.** Udržuje v pořádku zahrádku, protože provzdušňuje půdu.
2. **Z jakého důvodu si kos a slepice přejí, aby žížala byla tučná?** Např.: Protože jim tak víc chutná. **Proč si to přeje rybář?** Např.: Rybář používá žížaly jako návnadu na ryby.

Strana 103

1. **Vysvětlete, co znamená, věta „Myši všecko zmotají“.** Myši všechno popletou.
2. **Nahrad'te slovo zmotat (něco) slovem souznačným. Ověřte.** Poplést.
3. **Víte, co jsou křížaly? Z čeho se obvykle vyrábějí a jak?** Sušené kousky ovoce, hlavně jablek, švestek.
4. **Je uvedený text próza, nebo jsou to verše? Zdůvodněte.** Veršovaná báseň.

Z básničky vypište všechny dvojice slov, která se rýmují. Hledejte rýmy i ke slovům namalovaným na obrázcích. Jeslí – kreslí, potají – zmotají, lišku – šišku, opici – čepici, chlapce – střapce, srnce – hrnce, veverku – baterku, žížaly – křížaly, kočku – čočku, šišatá – myšata.

Strana 104

1. **Řekněte vlastními slovy, co je sen.** Např.: Sen je to, co se nám zdá, když spíme.
2. **O čem se Adamovi zdálo, když spal?** Zdálo se mu, že neumí číst.
3. **Proč je pro nás spánek důležitý? Víte, kolik hodin denně byste měli spát? Ověřte.** Individuálně.
4. **Jaký je rozdíl mezi snem, který se zdá v noci, a mezi snem Adama, který sní o tom, že se stane kosmonautem?** Adamův sen není to, co se nám zdá, když v noci spíme, ale je to něco, po čem touží.

Strana 105

1. **Co si podle básně máme představit, když nemůžeme usnout?** Máme si představovat jarní sad a jak jím sami kráčíme, máme hebkou trávu pod nohama, kolem voní květy jabloní a šumí včelky. Nebo si máme představit, jak jdeme alejemi, kde poletují motýli, a pak cestou k řece, kde po lávce přes ni jde ovčák a za ním stádo ovcí a nakonec černé jehně, ke kterému se jako máme přivinout hlavou a s ním spát.

2. **Vysvětlete, co znamená verš „Motýli tam mají sněmy.“** Motýli se tam slétají a shlukují.
3. **Na základě básně řekněte, kdo je ovčák.** Pasáček ovcí.
4. **Popište pocit, jaký máte z této básničky.** Individuálně.
5. **V básni vyhledejte rýmy. (Nápovědu najdete na straně 17.)** Individuálně.

1. **Vysvětlete, co je sad.** Zahrada, kde se pěstují ovocné stromy.
2. **Řekněte, kdo tvoří „ovčí rodinu“.** Beran, ovce a jehně.

Strana 107

1. **Jaký dobrý skutek Honzík udělal?** Podal jedné babičce hůlku, která jí upadla.
2. **Zamyslete se a řekněte, proč praprapradědeček považoval auta za zvířata.**
Např.: Protože mu připomínala obludy.
3. **Jsou pro nás auta jen přínosem, nebo mají i negativní stránky? Diskutujte.**
Individuálně.
4. **Řekněte, kdo jsou postavy namalované na obrázku.** Pohádková babička, Honzík a jeho praprapradědeček Hromádka.
5. **Jaké přání byste chtěli od kouzelné babičky splnit vy?** Individuálně.
6. **Rozhodněte na základě článku: Je to pravda?**
 - a) **Honzík rád poslouchal vyprávění o praprapradědečkovi.** Ano.
 - b) **Auta jezdí na benzin nebo na naftu.** Ano.
 - c) **Praprapradědeček vlezl do břicha hrochovi.** Ne.

Strana 110

1. **Vyberte správné dokončení věty: „Jejda“ a „helemese“ jsou slova:** b) údivu
2. **Za pomoci příběhu vysvětlete, co znamená „chovat se zlověstně“.** Např.: Svým chováním vyvolávat strach.
3. **Vysvětlete, co znamená věta „Medvěd začal dělat grimasy a škleby.“** Např.: Medvěd se začal šklebit, pitvořit se.
4. **V textu vyhledejte a přečtěte, jak se dovedou smát obři. Jak se smát nedokážou?** „Obři se dovedou smát pohrdavě, zlověstně, povýšeně i posměšně.“ – Nedokáží se zasmát „příjemným cinkavým smíchem“.
5. **Proč medvěd přestal být rozmrzelý?** Protože mu skřítek Jejde řekl, že ho vzbudil, aby nepřišel o legraci, kterou předvádí jeho kamarád obr, který snad bude i tancovat.
6. **Čemu rozumí všichni na světě, i když neznají vaši řeč?** Úsměvu.
7. **Obr se skřítkem se stali kamarády i přesto, že byli každý jiný. Zamyslete se, v čem jste se svým kamarádem stejní a v čem jste rozdílní.** Individuálně.
8. **Viděli jste někde živého medvěda hnědého? Kde to bylo? Povídejte.**
Individuálně.

Rozdělte se do dvojic. Napište, co jsou slova souznačná (synonyma). – Slova, která mají stejný či podobný význam. Potom společně vymyslete slova souznačná k vyznačeným slovům z příběhu:

Např.:

a) drbat si záda – škrábat si hřbet, b) trénovat škleby – zkoušet grimasy, c) drnčení budíku – zvonění budíku, d) mít kuráž – být odvážný.

Strana 111

1. **Kdo byl ve skutečnosti Čumbulák?** Stín od židlí a od peřin.
2. **Co Čumbulák skrývá ve svém „strašpytlíku“?** Myši, pavučiny, bubáky a divné stíny.
3. **Co pomůže Čumbuláka zahnat?** Rozsvícení lampičky.
4. **Je uvedený text próza, nebo jsou to verše? Zdůvodněte.** Veršovaná báseň.
5. **V textu vyhledejte dvojici protikladných slov.** Černý – bílý.

Strana 113

1. **Které pomůcky používali Zuzana, Jitka a profesor při prohlížení kolemjdoucích?** Brýle s medově žlutými skly a rozsvícenou baterku.
2. **Co pomocí těchto prostředků viděli?** Že skoro každý druhý člověk má na sobě přisáté rozkmořidlo.
3. **Koho uviděla Jitka v parku? O co se tento tvor snažil?** Modrého Poťoucha, v podobě poletující modré skvrny a snažil se rozhádat stromy.
4. **Proč se Poťouchovi nepodařilo stromy rozkmořit?** Protože stromy v sobě mají velkou moudrost, jsou i největší a nejsilnější, zakořenění v jednom místě a netrápí se tím, že by se jim jinde rostlo líp. Vědí, že nikde nerostou až do nebe, mají hrdost a stálost, mají svou důstojnost a úctu k jiným stromům.
5. **Myslíte, že u lidí by Poťouchovi jeho kousek vyšel? Diskutujte.** Individuálně.

Z článku vypište názvy všech rozkmořidel. Ke každému připište, co asi způsobovalo.

Např.: Přík – způsobuje rozepře, Matohlav – zmatek, Chamtík – chamtivost, Protivák – protivnost, Kliduvzal – neklid (bere klid), Lakomidlo – lakomost, Rozhádka – hádavost, Jaják – sobeckost, egoismus, Žvatlous – upovídánost, Fňukadlo – uřňukanost.

Strana 116

1. **Co se ministři obávali králi říct?** Že princeznu ukradl čert.
2. **Jakým způsobem si kamarádi při hledání princezny pomáhali?** Pomáhali si tak, že kdykoliv se některý z nich už chtěl vrátit, že to všechno k ničemu není, že už má hlad a je unavený, princeznu že stejně nenajdou, ten druhý říkal: „Jen pojď ještě chvíli, půl království a princezna za to stojí.“
3. **Pomocí čeho budil čert princeznu?** Stáhl jí z ruky safírový prsten. **Pokuste se vysvětlit, co je safír. Údaj můžete vyhledat v encyklopedii nebo ve Slovníku spisovné češtiny.** Např.: Safír je drahokam, má modrou barvu.
4. **Jak vojáci nakonec dokázali, že jsou věrnými kamarády?** Dokázali se rozdělit o odměnu za osvobození princezny.

5. Už jste se někdy o něco dělili se svým kamarádem nebo sourozencem? Co to bylo a jak jste se o to rozdělili?
6. Máte také kamaráda, na kterého se můžete spolehnout? Čeho si na něm vážíte? Individuálně.
7. **Přečtěte si, co je pohádka.** Individuálně. **V uvedeném textu najděte znaky typické pro pohádku.** Pohádkový vypravěč, nadpřirozené postavy, mluvící drak, boj dobra a zla apod.

Strana 119

1. **Kde a v jakém ročním období se příběh odehrává?** U babičky ve vsi Dolínek, v létě.
2. **Co objevily děti v zemi?** Malý kulatý otvor do země, který vypadal jako roura. **Co si myslely, že to je?** Nejprve, že je to myší díra, pak větrák z podzemní chodby na hrad Brtník.
3. **Jak se zachoval jejich pes, když si k otvoru přičichl?** Sklopil uši a uháněl pryč. **Zkuste vysvětlit proč.** Asi po čichu poznal, co je v otvoru, a dostal strach.
4. **Co radila babička dětem, aby se zachránily před vosím rojem?** Aby utíkaly k řece a skočily do vody.
5. **Čí chování v textu bylo nebezpečné? Vysvětlete proč.** Individuálně.

1. **Jak se nazývá strom, na kterém rostou hrušky, a jak strom, na kterém rostou meruňky?** Hrušeň a meruňka.
2. **Pomáhali jste někdy sklízet ovoce? Jaké? Povídejte.** Individuálně.

1. **Jaký produkt na rozdíl od vos včely vytvářejí?** Med. **K čemu ho lidé používají?** Například do čaje – zejména při nachlazení či bolení v krku, k mazání na chleba.
2. **Vysvětlete, proč jsou včely pro rostliny, a tedy i pro člověka velmi důležité.** Individuálně.
3. **Na co se vosy vymlouvají?** Že pracovat nedovedou.
4. **Je uvedený text próza, nebo jsou to verše (báseň)? Zdůvodněte.** Veršovaná báseň.

Strana 121

1. **Znáte Boříka a jeho kamarády?** Ano. **Kde jste se s nimi už setkali?** Např.: Na začátku školního roku v této čítance.
2. **Proč patří podle Boříka jeho babička mezi moudré ženy?** Protože ví, že mladý je člověk jen jednou, tak aby si toho užil, „nesekýruje“.
3. **Co se babičce zdálo na Boříkovi divné?** Že je Bořík stále doma, nabízí jí pomoc a dívá se pořád u okna.
4. **Co přiznal Bořík babičce?** Že za ním přijede kamarád z Prahy, pozval ho domů k babičce. **Byla to celá pravda?** Nebyla, pozval si totiž kamarády tři.
5. **Také jezdíte na prázdniny k babičce? Vyprávějte o nějakém zážitku u ní.** Individuálně.

- 6. Vysvětlete, co udělal Bořík nesprávně, když zval kamarády ke své babičce.**
Nedomluvil se s babičkou předem.